

'Eigenlijk klopt alles aan deze boom'

Boomambassadeur Jaap Smit (Cobra boomadviseurs) over de *Tetradium daniellii*

Een nicheboom, maar wel een boom van de toekomst. Vraag dendroloog en vakspecialist bomen Jaap Smit naar de *Tetradium daniellii* (bijenboom) en hij wordt vanzelf enthousiast. Smit breekt in deze nieuwe rubriek (zie kader) een lans voor zijn lievelingsboom. '*Tetradium daniellii* is een probleemoplosser die niets extra's kost en nog bijzonder is óók.'

Auteur: Peter Voskuil

Jaap Smit is vicevoorzitter van de dendrologische vereniging en bij zijn werkgever Cobra is hij teamleider boomadviseurs. Als overheden de stabiliteit van bomen willen onderzoeken, een rapport vragen over de veiligheid van een boom of boomeffectanalyses verlangen, is de kans groot dat ze bij Jaap Smit en zijn team uitkomen. Nog afgezien van alle andere adviezen die ze geven.

Weelderig

Hij zou wel ambassadeur voor tien bomen willen zijn, bekent Smit aan het begin van het interview. Hij komt net bij de gemeente Noordwijk vandaan, die op basis van zijn advies en enthousiasme juist een eerste *Tetradium daniellii* (voorheen *Euodia hupehensis*) heeft besteld.

'Ik hou van weelderig', zegt Smit over zijn eigen bomensmaak. 'Dat zie je ook in mijn eigen tuin terug. Daar mag het van mij best een beetje natuurlijk zijn. Ik ben niet van de structuur. Ik hou

niet van gekunsteld. Ik hou van natuurlijk ogende bomen.'

Vlucht

Smit denkt dat de bijenboom de komende jaren een vlucht zal nemen. 'Het is echt een boom voor in de wijk', vertelt hij. 'Hij wordt niet al te groot, groeit goed, is voldoende winterhard, bloeit laat. Hij valt daarmee op. Magnolia's zie je al op genoeg straathoeken staan.'

Je kunt de bijenboom als geleide boom gebruiken, maar ook als meerstammige struik. Hij biedt dus volop mogelijkheden voor toepassing in de openbare ruimte.

Smit omschrijft de bijenboom als een snelle groeier, zeker als hij het eenmaal naar zijn zin heeft. Hij is goed verplantbaar en redelijk bodemvaag; je moet hem alleen niet op heel zware en heel natte grond neerzetten. 'En het is een betaalbare boom. *Tetradium* is nu misschien nog

iets duurder omdat hij nog niet in grote aantallen wordt gekweekt, maar dat zal snel veranderen naarmate er meer besteld worden.'

De bijenboom wordt de laatste tijd steeds meer opgezet door kwekers. Hij doet het vooral goed in de export. 'Hij komt uit Japan, maar ziet er niet exotisch uit', begint Smit aan nóg een lange opsomming van de goede eigenschappen van *Tetradium daniellii*. 'Hij veroorzaakt geen rommel. Hij maakt wel rode vruchten met zwarte zaadjes erin en geeft op een ander moment ook bloemetjes die eruit vallen, maar dat zie je nauwelijks en het waait vanzelf weer weg. Hij is ook goed te zaaien en heeft geen ziekten. Een boom zonder zorgen bestaat tegenwoordig niet meer, maar er is niets bekend van afwijkingen bij deze boom.'

Bijen

Zijn passie voor de bijenboom kreeg Jaap Smit eigenlijk van huis uit mee: zijn vader was imker. De bijenboom voorziet bijen van voedsel op

Op de bres voor de bijenboom

Formeel bestaat de titel 'Boom van het Jaar' nog steeds, maar de teloorgang lijkt compleet. De redactie kon voorafgaand aan dit artikel geen enkele groenbeheerder, boomverzorger of landschapsarchitect vinden die de boom van 2015 (*Magnolia kobus*) spontaan kon benoemen. De vakbladen Boomzorg en Boom-In-Business willen dit goede initiatief daarom nieuw leven inblazen. Na een oproep in dit blad om bijzonder sortiment onder de aandacht te brengen, mogen in elke uitgave twee boomambassadeurs hun favoriete 'vreemde' boom promoten.

momenten dat er voor hen weinig te halen is, omdat bijna alles is uitgebloeid. Bijenbomen blijven na de langste dag in juni tot en met februari bloeien. Die nectar hebben bijen hard nodig. Het geeft ze soms net dat beetje extra energie om de winter te overleven.

Smit zelf bestiert allang geen eigen bijenvolkje meer, maar heeft de discussies van de laatste jaren over de massale bijensterfte uiteraard gevolgd: 'Wat doe je als je, zonder dat het iets extra's kost, die bijen kunt helpen door deze

boom te planten? En dan zie ik de bij als ambassadeur van alle andere beesten die ook nog profiteren van deze boom.'

Hij zou wel ambassadeur voor tien bomen willen zijn, bekent Smit aan het begin van het interview

Passé

Lange lanen van één boomsoort zijn volgens Smit sowieso passé: 'Dat is enorm 2005.' In plaats daarvan pleit hij voor diversiteit. 'Het wordt steeds belangrijker om gevarieerd te kiezen', vertelt hij. 'Ik denk dat veel bedrijven en gemeenten uit een te beperkt sortiment kiezen. Het ontbreekt vaak aan vakkennis, terwijl diversiteit de enige oplossing voor ziekten is. We kunnen niks bestrijden in de openbare ruimte; bovendien wil je dat ook niet. Eikenprocessierups, noem het maar op; misschien komt er nu iets in linden, terwijl de essentaksterfte en de essenkever aan de poort staan te rammelen.'

Zelf bezoekt Smit regelmatig boomkwekers en botanische tuinen om zijn vakkennis op bomengebied bij te houden. 'Er is nog zo veel meer mogelijk. Op dit moment zie je een aantal modebomen. Een tijdje terug was dat de grootbladigen, tegenwoordig zijn dat de *Liquidambar* en *Gleditsia*. Op zich is dat niets nieuws, maar als we zo'n boom te massaal gaan toepassen, krijg je weer het effect van wedden op één paard. Als er dan een nieuwe aantasting komt in zo'n boomsoort, heb je meteen in de hele gemeente, provincie of in het hele land een probleem.'

Vakkennis

Het leuke van risico's spreiden is volgens Jaap Smit, dat groen er ook nog eens aantrekkelijker door wordt. In veel gevallen is het goedkoper en biedt het mogelijkheden om beter in te spelen op de klimaatverandering van veel neerslag ineens en langere perioden van droogte. En een bijkomend voordeel is: er wordt een groter beroep op vakkennis gedaan. Smit: 'Als boombeheerder doen we er echt weer toe.'

De belangrijkste klant voor al dat groen is en blijft de bewoner. Smit: 'Als groen wegblijft van het "groenebolsyndroom" en echt mooi en bijzonder

Tetradiem Daniellii met bloem in Londen.

Bloem van de *Tetradiem Daniellii* met hommels.

Tetradium zaden.

is, merk je dat eromheen een positieve vicieuze cirkel ontstaat. Ik spreek de laatste tijd steeds meer wethouders die daarvan doordrongen zijn. Die beseffen dat een huis bijvoorbeeld vijf tot tien procent meerwaarde krijgt door een mooie groene omgeving in plaats van een kale omgeving. Dat betekent dat de WOZ-waarde hoger wordt, wat meer inkomsten oplevert voor de gemeente. Groen levert dus bijna direct meerwaarde op.'

Slim planten

In Heerhugowaard is Cobra boomadviseurs momenteel betrokken bij de herplanting van een lindenlaan van 42 bomen. Oorspronkelijk was het de bedoeling om één boomsoort neer te zetten. 'Maar daar komen nu veertien verschillende selecties van linden, waardoor de bloeitijd van twee naar acht weken wordt verlengd. Kost niks

extra, maar de bijenvolken, die wel wat ondersteuning kunnen gebruiken momenteel, hebben daar op de lange termijn profijt van', aldus Smit. Daarnaast is zoiets ook nog een prachtig voorbeeldproject voor een gemeente, heeft hij gemerkt.

Gemeenten die veel zelf doen, maken volgens Smit soms fouten waar men zich niet altijd bewust van is. Door het sortiment net even slimmer te kiezen, kun je een hoop geld besparen: 'Een gewone plataan heeft last van bladvlekkenziekte in juni. Dan vallen er veel jonge bladeren van die boom. Dat betekent dat je moet vegen. Maar je hebt ook selecties die daar geen last van hebben. Dan hoeft je niet op te ruimen, terwijl de boomkosten min of meer hetzelfde zijn.'

In een aantal projecten waaraan Cobra boomadviseurs werkt, vormen bloesembomen een probleem. 'Prunus, lijsterbes, dat soort klein blijvende bomen; ik merk dat die bomen uit de mode beginnen te raken. Vaak zijn ze geplant in de jaren zestig en raken ze versleten. Mensen willen dan wel eens wat anders. Dan is de bijenboom een prima alternatief.' Er zijn volgens hem niet zo veel vervangers voorhanden die ook betrekkelijk los groeien.

'Stirax is ook zo'n boom', voegt Smit eraan toe. 'Die staat in Amerika enorm in de belangstelling. We zouden sowieso meer bomen uit Amerika moeten halen, vind ik.'

Nadelen

Is er dan helemaal niets slechts over deze boom te vertellen? 'Hij heeft geen mooie herfstkleur; hij loopt gewoon groen uit', zegt de boomambassadeur na enig nadenken.

Daarnaast heeft hij de indruk dat bijenbomen in Nederland niet heel oud worden: een jaar of veertig, dan heb je het wel gehad. 'Maar dat vind ik helemaal niet erg. Je hebt een geméleerde leeftijdsopbouw nodig. Duurzame bomen heb je ook nodig, maar op sommige plekken een boom die minder oud wordt, dat kan geen kwaad.'

In zijn werk merkt hij nog een ander gevaar: bewoners verwarren vaak wespen met bijen. Hij legt het verschil uit: bijen komen op bloemen af, wespen zijn de beestjes die op je eten afkomen. 'Verder moet je deze boom niet op winderige plekken zetten. Niet dat zijn takken dan meteen kapot waaien, maar het blad kan daar niet tegen', waarschuwt hij. In Duitsland heet de bijenboom overigens stink-es. Als je het blad kneust, dan stinkt hij, maar verder geurt hij niet.

'Landschapsarchitecten vinden dit soort nichebomen nog niks', zegt Smit. 'Die denken in structuren, in zichtlijnen. Napoleon heeft ooit bedacht dat hij bomen met schaduw wilde, zodat zijn soldaten niet in de zon hoefden te lopen, maar daarvoor was er helemaal geen sprake van lange lanen met dezelfde soort.'

Ecologen zijn op hun beurt weer meer voor inheemse bomen. 'Ik ben het daar niet altijd mee eens, in ieder geval niet in een stedelijke omgeving. Daar komt nog bij: is een iep of populier nou zo inheems? Het is aan ons als groene beroepsgroep om zowel landschapsarchitecten als ecologen te overtuigen van de juiste aanpak.'

Chateau

In Wageningen staan al bijenbomen; in Hilversum en Alkmaar ook. In Heiloo staat er sinds kort op advies van Jaap Smit ook eentje. Maar de mooiste bijenboom van Nederland staat naar verluidt in Limburg, bij het Valkenburgse kasteel Chateau St. Gerlach. Stamomtrek: zeker anderhalve meter. Het is een boom die kan praten: hij zoemt (van de insecten).

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5256